

**Program działania
Książnicy Stargardzkiej
na lata 2025-2031**

Opracowanie: Jolanta Aniszewska

Stargard, 16 grudnia 2024 r.

Spis treści

I. WPROWADZENIE	3
II. MISJA	4
III. WIZJA	4
IV. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE I KIERUNKI REALIZACJI	5
V. ZAGROŻENIA	9
VI. PODSUMOWANIE.....	10

I. WPROWADZENIE

Podstawę koncepcji programowej funkcjonowania Książnicy Stargardzkiej w latach 2025-2031 stanowią następujące dokumenty i opracowania:

- ▣ akty prawne dot. bibliotek i instytucji kultury (ustawa o bibliotekach z 27 czerwca 1997 r. oraz ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej z 25 października 1991)
- ▣ *Statut Książnicy Stargardzkiej*
- ▣ Raporty Biblioteki Narodowej (*Stan czytelnictwa w Polsce*)
- ▣ Raporty GUS (*Biblioteki publiczne w Polsce*)
- ▣ *Raporty o stanie Miasta Stargard*
- ▣ *Strategia rozwoju Gminy Miasta Stargard do 2030 roku*
- ▣ *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasto Stargard na lata 2016-2026*

Kultura książki – jej tworzenia, czytania i gromadzenia – ma w Stargardzie, warte przypominania i popularyzowania, silne historyczne podłoże. Dzieje Książnicy Stargardzkiej sięgają 1946 roku. Od tego momentu tworzono bowiem polskojęzyczny księgozbiór, który z założenia miał być udostępniany publicznie. Historia niemieckich bibliotek stanowi odrębny rozdział przeszłości miasta. Zniszczenia wojenne, które dotknęły budynki i infrastrukturę nie pozwoliły na kontynuowanie działalności bibliotecznej w dotychczasowych miejscach, a niezależnie od stopnia zachowania niemieckiego księgozbioru nie mógł on, z przyczyn oczywistych, stanowić podwalin pod powojenne, polskie zasoby. Najcenniejsze, historyczne zbiory biblioteczne związane ze Stargardem uległy przemieszczeniu, przy czym nie ulega wątpliwości, że w owym czasie nie było tutaj możliwe zapewnienie im naukowej opieki.

Książnica Stargardzka jest samorządową instytucją kultury służącą – jak zapisano w Statucie – rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych oraz informacyjnych społeczności Miasta Stargardu i powiatu stargardzkiego. Jest to instytucja trwale wpisana w współczesne oblicze miasta, ciesząca się zaufaniem publicznym i mająca stałe grono odbiorców.

KS oferuje dostęp do kultury w sposób powszechny, bezpłatny i bez ograniczeń dostępu, co wyróżnia ją na tle innych typów instytucji kultury w Stargardzie.

Biblioteka we współczesnym świecie, podlegającym nieustannym transformacjom kulturowym i przemianom technologicznym, zachodzącym w zintensyfikowanym tempie, powinna być miejscem wrażliwym i reagującym na te zjawiska. Metamorfozy kultury książki i zależnych od niej mediów objawiające się choćby w nowych typach nośników nie stoją w sprzeczności z tradycyjną rolą biblioteki jako miejsca, które propaguje czytelnictwo i obcowanie z książkami. Dla współczesnego odbiorcy istotne jest jednak także to, aby biblioteka spełniała jeszcze

jedną funkcję – stała się centrum otwartym na wielopłaszczyznowy dialog. Powinna odpowiadać na ważne społecznie problemy, potrzebę integracji, kształtowania tożsamości lokalnej, animowania życia kulturalnego. Wpisuje się to w założenia projektowe funkcjonowania Książnicy Stargardzkiej po remoncie, a także nadrzędną ideę biblioteki jako tzw. trzeciego miejsca.

II. MISJA

Misję Książnicy Stargardzkiej definiuję w następujący sposób:

*Ze słów powstają opowieści.
Książnica Stargardzka jest miejscem spotkań z książkami,
ludźmi i miastem.
To miejsce poszukiwania wiedzy i emocji,
rozwijania wyobraźni i budowania lokalnej tożsamości.
To przestrzeń słowa.*

Kwintesencją tak sformułowanej misji jest hasło „Dom książki”, które jest zwizualizowane w postaci historycznego neonu eksponowanego w siedzibie głównej.

III. WIZJA

Wizja funkcjonowania Książnicy Stargardzkiej sformułowana w poprzedniej „Koncepcji programowej funkcjonowania Książnicy Stargardzkiej w latach 2022-2024” jest nadal aktualna. Książnica Stargardzka zapewnia Czytelnikom bezpłatny oraz powszechny dostęp do różnorodnej literatury. Jest miejscem przechowywania, udostępniania zasobów kulturowych, a także kreowania kultury, inicjowania oraz podtrzymywania kontaktów społecznych. Zespół pracowników służy Odbiorcom profesjonalnym wsparciem i pomocą w procesie pogłębiania wiedzy i uzyskiwania informacji. Kreuje i wspiera działania służące aktywnemu uczestnictwu w życiu lokalnej społeczności, tworzeniu wzajemnych więzi i umacnianiu tożsamości. Książnica Stargardzka to instytucja kultury, która powinna ustawicznie się rozwijać, wzmacniać swoją pozycję, stawać się miejscem pracy, nauki, odpoczynku i spotkań otwartym na różnorodność i potrzeby Odbiorców.

IV. PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE I KIERUNKI REALIZACJI

Istotą identyfikowania Książnicy Stargardzkiej jako „Domu Książki” jest oparcie jej funkcjonowania o trzy przenikające się filary: książki (zbiory), ludzi (odbiorcy, partnerzy instytucjonalni, społeczni, wspierający, zespół) i miasto. Wokół nich budowany będzie program działania instytucji w omawianym czasie.

Do priorytetowych kierunków jego realizacji zaliczam:

Kształtowanie zbiorów

Podstawą działalności statutowej każdej biblioteki są zbiory, przede wszystkim tradycyjny księgozbiór. Wydaje się, że popularność papierowej formy książek nie jest zagrożona, co ma także odzwierciedlenie w preferencjach czytelników KS.

Przyjmuję, że zbiory powinny być tworzone w oparciu o obiektywne oceny aktualnych trendów i potrzeb, oczekiwania czytelników oraz możliwości budżetowe Książnicy. Nasi odbiorcy, co jest zjawiskiem obserwowanym w skali ogólnopolskiej, są zainteresowani rynkowymi nowościami. To zaś wymaga bieżącego odnawiania zasobu, bo rynek wydawniczy jest dynamiczny i obfitujący w premiery. Z oczywistych względów niezbędne jest profilowanie zbiorów. Niezależnie od aktualnych trendów za niezwykle ważną uważam potrzebę tworzenia kolekcji publikacji dotyczących regionu (w szerokim ujęciu tematycznym).

W kształtowaniu zasobu muszą być także uwzględniane preferencje osób zainteresowanych – często z powodu dysfunkcji wzroku spowodowanej wiekiem lub chorobą – książką mówioną i wydawnictwami z dużą czcionką. Coraz większą popularność zyskują także ebooki. Prognozuje się, że obserwowana obecnie tendencja wzrostu zainteresowania wydawnictwami elektronicznymi w kolejnych latach będzie się nasilała, szczególnie w odniesieniu do osób młodych, czynnych zawodowo i preferujących nowoczesne technologie. Należy więc przyjąć, że zapewnienie dostępu do platform z książkami elektronicznymi powinno być stałym elementem oferty biblioteki w kolejnych latach, a liczba kodów w miarę możliwości finansowych powinna być zwiększana proporcjonalnie do potrzeb.

Wydaje się także, że w omawianym czasie nadal istotne będzie rozszerzanie oferty o gry planszowe z dążeniem do uzyskania zasobu, który pozwoli na ich wypożyczanie, a nie tylko udostępnianie na miejscu.

Niewątpliwie należy czynić starania o powiększanie kolekcji muzycznej (płyty winylowe), co jednak z uwagi na koszty może być trudne w realizacji. Zbiór ten stanowi interesujący, nadal atrakcyjny zasób, który na ten moment ma charakter zamknięty (jest niepowiększany od lat). Ważną rolę w funkcjonowaniu biblioteki spełnia oferta czytelnicy, w tym możliwość korzystania z prasy. Obserwowany od lat spadek nakładów i liczby tytułów czasopism wskazuje na tendencje rynkowe, co może mieć w latach przyszłych przełożenie na zainteresowanie odbiorców tą formą czytelnictwa i będzie wymagało bieżącego monitorowania potrzeb czytelnicy. Na ten moment sytuacja nie budzi jeszcze niepokoju, co oznacza potrzebę utrzymania status quo.

Udostępnianie wszystkich typów zgromadzonych zbiorów jest podstawową powinnością biblioteki. To zaś wymaga przyjęcia założenia, że nakłady finansowe na zakupy powinny być traktowane priorytetowe, bezpośrednio po zabezpieczeniu środków na wynagrodzenia pracownicze i utrzymanie nieruchomości. Zakładam, że niezbędne są starania o to, aby środki

własne pochodzące z dotacji podmiotowej powiększać o pozyskane z projektów (przede wszystkim linie programowe MKIDN).

📖 Zwiększanie dostępności zasobów bibliotecznych

W najbliższych latach, zgodnie z aktualnymi trendami, działanie na rzecz zwiększania dostępności do zasobów bibliotecznych wymagać będzie wprowadzenia w przestrzeń miasta kolejnego po wrzutomacie urządzenia, tj. książkomatu. Pozwala on bowiem na oferowanie zautomatyzowanej usługi wypożyczenia/ zwrotu książek w innych lokalizacjach niż siedziba biblioteki lub jej agend. Umożliwia on także dostęp do zamówionych wcześniej zasobów poza godzinami / dniami otwarcia biblioteki, co może być doskonałą ofertą dla części naszych odbiorców.

📖 Organizacja festiwalu literackiego

Jednymi z najambitniejszych w realizacji, a jednocześnie ciekawych i atrakcyjnych dla odbiorców form popularyzowania książek i czytelnictwa jest organizacja spotkań autorskich oraz festiwali. Wypromowanie dużej literackiej imprezy organizowanej przez KS w znaczący sposób wpłynie na kształtowanie wizerunku instytucji. Organizacja festiwalu uzależniona jest jednak przede wszystkim od pozyskania i/ lub zabezpieczenia środków w budżecie.

📖 Organizacja spotkań autorskich

Spotkania organizowane w latach 2022-2024 wskazują na ogromne zainteresowanie odbiorców. Spotkania autorskie z debiutantami, twórcami regionalnymi, a także autorami uznanymi, nagradzonymi i rozpoznawalnymi stanowiąc będą ważną część oferty KS, przy czym zapraszani będą twórcy różnych gatunków literackich, a także publikacji z zakresu różnorodnych dziedzin.

📖 Rozwijanie działalności kulturalnej w Filii na osiedlu Lotnisku

Z uwagi na to, że Osiedle Lotnisko jest położone w znacznym oddaleniu od centrum Stargardu i brakuje tam instytucji pełniącej rolę ośrodka kultury, ważne jest aby w miarę możliwości rozszerzać ofertę Filii w sferze edukacyjnej i społeczno-kulturalnej, szczególnie w zakresie upowszechniania czytelnictwa.

📖 Stargard jako bohater książek!

Jedną z najlepszych form animowania czytelnictwa, a jednocześnie promocji miasta, mogłaby być książka, której akcja toczyć się będzie w Stargardzie. Biblioteka może mieć w tym swój udział zachęcając i wspierając Autorów (np. merytorycznie, promocyjnie) w realizacji tego pomysłu.

📖 Kreowanie wizerunku KS w myśl idei tzw. „trzeciego miejsca”

KS jest instytucją otwartą na nowe działania. Siedziba główna ma atrakcyjną przestrzeń, jest pozbawiona barier i powszechnie dostępna. Może służyć jako miejsce pracy, nauki, odpoczynku i spotkań. Naszą rolą jest przygotowanie oferty i nakreślenie ram funkcjonowania instytucji zgodnie z tą ideą.

📖 Umacnianie marki i identyfikowanie biblioteki z nazwą Książnica Stargardzka

Nazwa Książnica Stargardzka pomimo, że funkcjonuje od przeszło 20 lat nadal wymaga utrwalania i podejmowania działań na rzecz jej rozpoznawalności.

🔖 Za istotne kierunki działania uznaję także:

🔖 **Rozwijanie talentów pisarskich**

Biblioteka jest miejscem, które powinno wspierać osoby rozwijające swoje talenty pisarskie. Zakładam, że będziemy to realizować nie tylko poprzez spotkania z autorami, ale i takie, które służyć będą doskonaleniu warsztatu oraz konkursy literackie i pokrewne (dotyczące form wykorzystujących ekspresję słowną) o różnej tematyce (w tym odnoszące się do wykorzystywania pamięci indywidualnej mieszkańców oraz kultury książki), skierowane do różnych grup wiekowych.

🔖 **Wspieranie młodzieży w pozyskiwaniu wiedzy pozaszkolnej z zakresu literatury, kultury, historii i sztuki**

Zadanie to będzie realizowane w formie wykładów, spotkań ze znawcami tematu, warsztatów.

🔖 **Inicjowanie debat i dyskusji**

Szczególne uwagę chciałabym skierować na dwa aspekty: kształtowanie kultury debatowania, argumentowania i wyrażania własnych poglądów przez młodych ludzi oraz podejmowanie ważnych wątków w debacie publicznej skierowanej przede wszystkim do dorosłego odbiorcy, co jest ważnym elementem kształtowania postaw obywatelskich. W praktyce oznaczać będzie organizację spotkań o takim charakterze.

🔖 **Rozwijanie działalności wydawniczej KS**

Prowadzenie działalności wydawniczej jest jednym z możliwych do realizacji działań statutowych. Aktywność KS na tym polu była dotychczas niewielka, a zgromadzone zasoby, organizowane konferencje czy konkursy mogą stanowić podstawę opracowania materiałów w formie publikacji.

🔖 W omawianych latach zakładam potrzebę kontynuacji wcześniejszych założeń takich jak:

🔖 **Partycypacja czytelników w kształtowaniu zasobu**

Czytelnicy nadal będą mogli zgłaszać propozycje zakupów, które będą realizowane po ocenie merytorycznej bibliotekarzy i przy uwzględnieniu aktualnych możliwości finansowania.

🔖 **Tworzenie więzi pomiędzy odbiorcami a biblioteką**

Służyć temu będą akcje zachęcające do aktywnego udziału w życiu biblioteki, angażowania się w nasze propozycje programowe, współtworzenia naszej oferty, propagowania czytelnictwa a także wspierania statutowej działalności (wolontariat, partnerstwo).

🔖 **Pełnienie funkcji biblioteki powiatowej**

W tym zakresie chciałabym, aby KS pełniła funkcję ośrodka integrującego środowisko bibliotekarskie i inicjującego zdarzenia służące doskonaleniu warsztatu zawodowego (np. konferencje, wycieczki studyjne, indywidualne wsparcie metodyczne).

📌 Kreatywność

Jednym z założeń projektu, którego częścią był remont biblioteki, zakończonego w 2023 roku było powstanie Pracowni Kreatywności, jako miejsca realizowania warsztatów i spotkań dotyczących różnorodnej tematyki z zakresu edukacji, kultury i sfery społecznej. Mają one służyć integracji, rozwijaniu pasji, zapobieganiu wykluczeniu społecznemu, wzmacnianiu potencjału edukacyjnego i umożliwianiu dostępu do kultury. Tak rozumiana aktywność związana z Pracownią Kreatywności będzie kontynuowana w kolejnych latach. Będzie ona skierowana zarówno do grup zorganizowanych jak i odbiorów indywidualnych.

📌 Realizacja oferty edukacyjnej

Oferta KS zawierać będzie – dopasowane do potrzeb odbiorców różnych poziomów kształcenia i typów placówek – lekcje biblioteczne i tematyczne, warsztaty, zwiedzanie z wykorzystaniem ścieżki edukacyjnej itp. Nowe propozycje będą prezentowane w cyklu roku szkolnego.

📌 Dbłość o historię, pamięć i tożsamość

KS będzie nadal uwzględniała w swojej ofercie tematykę odnoszącą się do historii, z naciskiem na przeszłość miasta, regionu, biblioteki, kolekcji książek. To ważny element chronienia i wzmacniania lokalnej tożsamości. W przypadku zadań Książnicy objawiać się on będzie w tworzeniu księgozbioru i katalogu regionalnego, gromadzeniu dokumentów życia społecznego, organizacji spotkań z autorami książek, a także wykładów, debat, wystaw itp.

📌 Współpraca

Hasło to pojmować należy dwukierunkowo. Jako podejmowanie współpracy z innymi bibliotekami; instytucjami działającymi w obszarze kultury, nauki, ochrony dziedzictwa; placówkami oświatowymi; stowarzyszeniami i grupami a także jako inicjowanie wzajemnych relacji oraz wspólnych działań (także międzypokoleniowych) opartych o zasady barterowe pomiędzy grupami korzystającymi stale i okazjonalnie z pomieszczeń pozostających w dyspozycji biblioteki.

📌 Kształtowanie postaw pro czytelniczych i rozwijanie zainteresowań literackich

Służyć temu będą spotkania np. w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki; wystawy tematyczne, tworzenie kolekcji polecanych książek, organizacja eventów i wydarzeń promujących czytelnictwo, a także bezpośredni wspieranie czytelników w wyborze literatury.

📌 Organizacja imprez o zasięgu ogólnopolskim: Narodowe Czytanie, Noc Bibliotek itp.

📌 Okazjonalne (przede wszystkim związane z eventami) podejmowanie aktywnych działań w przestrzeni miasta.

📌 Aplikowanie o środki zewnętrzne.

Przyjmując koncepcję funkcjonowania KS nie można zapominać o ludziach, którzy będą w praktyce realizowali ten program i tych, którzy będą jego odbiorcami.

Odbiorcy

KS będzie realizowała swoje zadania statutowe uwzględniając potrzeby (często odmienne) wszystkich grup odbiorców, niezależnie od wieku, płci, narodowości, wykształcenia, statusu społecznego, zamożności, sprawności fizycznej i intelektualnej itp. To zaś oznacza zabieganie o rozszerzanie kręgu odbiorców (np. o młodzież, która jak wynika ze statystyk, korzysta z bibliotek rzadko) oraz dbałość i otwartość na potrzeby stałych odbiorców.

Zespół

Wielość i różnorodność działań inicjowanych przez KS wymaga pracy dobrze zorganizowanego, kompetentnego, aktywnego i twórczego zespołu. Chciałabym, aby każdy z jego członków miał możliwość samorealizacji i samorozwoju w atmosferze pełnej wzajemnego szacunku i wsparcia. Priorytetowo traktuję dbałość o komunikację wewnętrzną oraz integrację. Zakładam, że należy zapewnić pracownikom dostęp do uczestnictwa w szkoleniach, konferencjach i innych formach kształcenia oraz stwarzać możliwości poznawania działalności innych instytucji o zbieżnych statutowych celach.

U. ZAGROŻENIA

Realizacja niniejszej „Koncepcji programowej” jest uzależniona w ogromnym stopniu od dwóch głównych czynników – zaplecza finansowego i organizacyjnego. Pierwsze musi być wspierane pozyskiwaniem środków zewnętrznych, drugie zaś wymaga, w perspektywie najbliższego czasu, zwiększenia zatrudnienia. Obecnie zespół liczy zbyt mało osób (20,5 etatu, w tym zaledwie 12 to pracownicy obsługi czytelniczej w działach otwartych), aby sprostać wszystkim działaniom, których się podejmujemy. Na ten stan rzeczy wpływa specyfika pracy tj. bezpośrednia obsługa czytelnika przy równoczesnej obsadzie 7-8 agend (w tym trzech przynajmniej dwuosobowych), a także to, że część spotkań otwartych musi być organizowana poza stałymi godzinami otwarcia siedziby głównej, co dodatkowo wydłuża czas pracy.

W przypadku Filii nr 2 zlokalizowanej na Osiedlu Lotnisku znaczącą przeszkodą w rozwijaniu jej działalności, będą także ograniczenia lokalowe (zbyt mała powierzchnia na ekspozycję książek, brak przestrzeni na działalność edukacyjno-kulturalną).

VI. PODSUMOWANIE

Prawo do korzystanie z bibliotek ma charakter powszechny i bezpłatny. Takim też miejscem jest KS. W obliczu zauważalnych tendencji spadku zainteresowania książkami i czytelnictwa ważnym jest, aby biblioteka realizowała swoją działalność tak, aby uwzględniać potrzeby zarówno czytelników jak i innych odbiorców, a także wzbudzić i zaszcześcić potrzebę czytania. Podstawową powinnością jest więc dbałość o zbiory, bieżące uzupełnianie ich o nowości wydawnicze, które cieszą się największym zainteresowaniem czytelników, zwiększanie dostępu do książki elektronicznej i popularyzowanie czytelnictwa w różnorodnych formach skierowanych do wszystkich grup wiekowych. Jednym z najistotniejszych działań powinny być spotkania z autorami, w tym organizacja festiwalu i nadanie mu rangi naszej wiodącej imprezy.

Chciałabym, aby KS była wyczulona na odbiorcę nie tylko w zakresie spełniania jego oczekiwań czytelniczych (rodzaju literatury, tytułów/ tematów jak i różnorodności nośników), ale też była przyjazną przestrzenią dla spotkań, interakcji, wymiany myśli, pogłębiania wiedzy, zaspokajania potrzeb intelektualnych, samokształcenia, rozrywki albo potrzeby bycia w przyjaznym miejscu. Taka koncepcja wpisuje się w ideę trzeciego miejsca. Ważnym jest także wprowadzanie w naszej działalności tematyki regionalnej i pełnienie roli instytucji ważnej dla mieszkańców.

Ciągłego umacniania wymagać będzie wizerunek i pozycja instytucji, identyfikowanie jej z nazwą Książnica Stargardzka oraz działalność i kreowanie interakcji z odbiorcami tak, aby hasło „Dom Książki” było odbiciem panującej tutaj atmosfery.

Założyć też należy ciągłą uważność i otwartość na zmiany, co oznacza, że być może niniejsza koncepcja będzie musiała podlegać modyfikacjom, które będą odpowiedzią na dynamikę zmieniającego się świata i oczekiwania różnych grup interesariuszy.

